

Notářský zápis

Existuje-li ve smyslu § 21 odst. 4 o. s. ř. v konkrétní věci střet zájmů mezi účastníkem a osobou za něj jednající (příčemž rozpor zájmů musí existovat), jsou procesní úkony (jímž je též svolení účastníka, aby byla podle notářského zápisu vedena exekuce a aby byl notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní), které jednající osoba za právnickou osobu činila, od počátku neúčinné a soud k nim nesmí přihlížet.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 20 Cdo 1453/2020-180 ze dne 21.7.2020)

Nejvyšší soud rozhodl v exekuční věci oprávněné K. V., narozené XY, bytem v XY, zastoupené JUDr. P.J., advokátem se sídlem v O., proti povinné K., se sídlem v XY, identifikační číslo osoby XY, zastoupené Mgr. J.Z., advokátem se sídlem v O., pro 4 500 000 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Ostravě pod sp. zn. 93 EXE 10630/2017, o dovolání oprávněné proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 7. 2019, č. j. 10 Co 828/2018-146, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Okresní soud v Ostravě usnesením ze dne 9. 5. 2018, č. j. 93 EXE 10630/2017-96, zastavil exekuci vedenou u tohoto soudu pod sp. zn. 93 EXE 10630/2017, sp. zn. exekutora 069 EX 2115/17, co do částky 1 000 000 Kč (výrok I.) a ve zbytku návrh povinné na zastavení exekuce ze dne 8. 11. 2017, ve znění doplnění ze dne 7. 2. 2018 a ze dne 5. 4. 2018, zamítl (výrok II.). Předně dospěl k závěru, že notářský zápis se svolením k vykonatelnosti je řádným exekučním titulem. Pokud povinná namítala, že mezi oprávněnou a L. V. došlo při sjednávání notářského zápisu ke konfliktu zájmů, neboť se jedná o osoby navzájem blízké, dovedl, že takové jednání je prima facie platné. Současně neshledal neplatnými smlouvy o půjčkách s výjimkou smlouvy ze dne 30. 7. 2011 na částku 1 000 000 Kč, protože podle smlouvy měla být poskytnuta před uzavřením smlouvy, z výpisu z účtu však vyplývá, že byla poskytnuta později. Předmětná smlouva nadto byla sjednána bez souhlasu valné hromady, a nebyla tedy platně uzavřena, nemohlo proto následně dojít ani k platnému uzavření dodatku k této smlouvě a k jejímu postoupení na oprávněnou a notářský zápis v této části neodpovídá skutečným hmotněprávním poměrům mezi účastníky. Námitku promlčení soud shledal nedůvodnou, protože k okamžiku sepsání notářského zápisu tříletá promlčecí lhůta podle § 101 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník (dále „obč. zák.“), neuplynula.

2. Krajský soud v Ostravě napadeným rozhodnutím usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že exekuci zastavil v celém rozsahu, oprávněné uložil zaplatit povinné na náhradě nákladů řízení částku 48 823,50 Kč do tří dnů od právní moci usnesení k rukám jejího zástupce, dále oprávněné uložil zaplatit soudnímu exekutorovi na náhradě nákladů exekuce částku 4 235 Kč ve lhůtě tří dnů od právní moci usnesení (výrok I.) a uložil oprávněné zaplatit povinné na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 32 549 Kč, také ve lhůtě tří dnů k rukám jejího zástupce (výrok II.).

3. Pokud jde o vykonatelnost notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, tedy exekučního titulu, a námitku střetu zájmů, kdy oprávněná a jednatel povinné společnosti byli navzájem v postavení osob blízkých, dospěl na rozdíl od soudu prvního stupně k závěru, že notářský zápis, k jehož přímé vykonatelnosti svolil prostřednictvím jednoho a téhož zástupce údajný dlužník a údajný věřitel, není v souladu s § 32 odst. 2 o. s. ř., a to pro kolizi zájmů mezi zástupcem účastníka zápisu a zájmem údajného dlužníka; jestliže na základě takového notářského zápisu byla nařízena exekuce (resp.

soudní exekutor byl pověřen k jejímu provedení), je ji třeba podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavit. Existence kolize zájmů zástupce a zastoupeného v procesněprávních vztazích má za následek neúčinnost jednání zástupce jménem zastoupeného účastníka, k níž soud musí přihlídnout z úřední povinnosti. V souzené věci byl notářský zápis uzavřen a podepsán na straně potenciálního dlužníka jednatelem společnosti, přičemž tato osoba byla osobou blízkou ve vztahu k věřitelce. V této souvislosti odvolací soud poukázal na obdobnou věc, kterou řešil Nejvyšší soud v usnesení ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 90/2017.

4. Pokud jde o platnost smluv o půjčkách, odvolací soud se ztotožnil s hodnocením okresního soudu. Smlouva o půjčce ze dne 19. 3. 2012 je platná, neboť došlo k předání finanční hotovosti jako podmínky platného vzniku reálného závazku a účastníky byly všechny osoby, které mohly případně iniciovat postup spočívající ve schválení valnou hromadou. V případně smlouvy o půjčce ze dne 20. 7. 2011 nebyly splněny podmínky vzniku závazku jako reálného a navíc nebyl vyžádán souhlas valné hromady. Důvodná není ani námitka promlčení, protože splatnost by podle exekučního titulu nastala dne 30. 9. 2017 a exekuční návrh byl podán dne 17. 10. 2017, tedy před uplynutím promlčecí lhůty.

5. Oprávněná v dovolání namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Přípustnost dovolání spojuje jednak s posouzením právní otázky, která by měla být posouzena jinak, a právní otázky, která dosud v rozhodování dovolacího soudu nebyla vyřešena. Podle jejího názoru dosud nebyla vyřešena „otázka atypického vztahu obsahu procesního institutu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, a to k vzájemnému vztahu možnosti následného tzv. hmotněprávního testu tohoto exekučního titulu soudem, v souvislosti s podstatou vztahu mezi hmotným a procesním právem, když bez norem hmotného práva postrádá aplikace norem procesního práva smysl“. Řešení otázky neúčinnosti procesního úkonu považuje za nesprávné. Poukázala především na to, že § 32 odst. 2 o. s. ř. se vztahuje na jednání právnické osoby prostřednictvím zástupce, nikoliv statutárního orgánu, a nesouhlasí s jeho analogickým použitím v dané věci. Uvedla, že obsahovou součástí procesního institutu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je také tzv. hmotněprávní test. Exekuční soud je povinen tímto testem přezkoumat samu existenci uplatňovaných pohledávek, a to zcela zřetelně odlišuje exekuci podle notářského zápisu od exekuce obvyklé, při níž soud správnost exekučního titulu přezkoumávat nemůže. Jestliže je prokázána existence vymáhané pohledávky, „je v rozporu s podstatou vzájemného vztahu hmotného a procesního práva“ závěr, že souhlas jednatele povinné k přímé vykonatelnosti notářského zápisu je analogicky také u tohoto procesního institutu neúčinný, a proto je dán důvod k zastavení exekuce. Podstatou úpravy problematiky zájmové kolize osoby jednající za právnickou osobu je ochrana této právnické osoby. Je-li prokázána existence vymáhaných pohledávek, pak nelze považovat za oprávněný zájem povinné něco, co by bylo ve své podstatě pouze procesní obstrukcí proti povinnosti uhradit pohledávky řádně a včas (viz § 559 odst. 2 obč. zák. a § 1908 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník). Výklad provedený odvolacím soudem je prvoplánově zjednodušený.

6. Pokud se jedná o částečné zastavení exekuce pro částku 1 000 000 Kč, dovolatelka doplnila, že smlouva o půjčce ze dne 30. 7. 2011 byla vyplněna do předem připraveného, opakovaně používaného vzoru, „takže účastníci smlouvy skutečně opomněli připravený text upravit na skutečné provedení platby“. Dne 23. 6. 2014 účastníci smlouvy uzavřeli dodatek ke smlouvě prodlužující splatnost půjčené částky, takže je zřejmé, že společnost s existencí dluhu souhlasila. Tím bylo minimálně zhojeno pozdější půjčení peněz oboustranným souhlasem. Účelem povinnou namítaného § 196a zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodní zákoník (dále „obch. zák.“), je ochrana společnosti před nepoctivým jednáním osob, které jsou oprávněny činit za společnost či jejím jménem právní úkony. Jestliže listinu ze dne 30. 7. 2011 na obou stranách podepsal J. N., přichází jako chráněná osoba toliko dcera K. N., ta se však v otázce půjčky plně orientovala. Otázka vzniku a platnosti smlouvy o půjčce ze dne 30. 7. 2011 tak měla být posouzena jinak. Oprávněná navrhla, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo v celém rozsahu zrušeno.

7. Povinná ve vyjádření k dovolání uvedla, že otázka aplikace § 32 odst. 2 o. s. ř. již byla vyřešena dovolacím soudem v usnesení ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 90/2017, jehož závěry odvolací soud aplikoval i v souzené věci. Svolení k přímé vykonatelnosti má pouze formální (procesní) charakter, nikoli hmotněprávní povahu. Posouzení, zda zástupce dlužníka při sepisu exekutorského (notářského) zápisu se svolením k vykonatelnosti jednal v rozporu se zájmy dlužníka, jestliže v tomtéž zápisu vystupoval zároveň jako osoba blízká věřiteli, je třeba uskutečnit výhradně podle § 32 odst. 2 o. s. ř. Rozpor v zájmech zastoupeného a zástupce má za následek neplatnost notářského zápisu. Pokud se jedná o otázku neplatnosti smlouvy o půjčce, musela se absence předchozího souhlasu valné hromady podle § 196a odst. 1 obch. zák. projevit neplatností smlouvy podle § 39 obč. zák. Povinná navrhl, aby dovolací soud dovolání odmítl jako zjevně bezdůvodné, případně ho zamítl.

8. Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 2. 2019, dále jen „o. s. ř.“.

9. Dovolání je přípustné, neboť v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena otázka, jaké důsledky má pro vedení exekuce, nařízené na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, následně zjištěný střet zájmů účastníka, jímž je právnická osoba, a jeho statutárního orgánu při sepisu tohoto notářského zápisu.

10. Notářský zápis se svolením k vykonatelnosti sepsaný podle zákona č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), je v souladu s § 40 odst. 1 písm. d) zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, nebo podle § 274 písm. e) o. s. ř. titulem pro exekuci nebo soudní výkon rozhodnutí a exekuční soud je při pověření soudního exekutora a nařízení exekuce povinen zkoumat, zda notářský zápis se svolením k vykonatelnosti obsahuje formální náležitosti stanovené zákonem (§ 63 a násl., § 71a a 71b notářského řádu). Notářský zápis sepsaný podle § 71b notářského řádu musí obsahovat dohodu osoby povinné s osobou oprávněnou, již se osoba povinná zavazuje ke splnění pohledávky či jiného nároku vyplývajícího ze závazkového právního vztahu; mezi obligatorní náležitosti takové dohody se řadí označení osoby povinné a oprávněné, uvedení skutečností, na nichž se pohledávka zakládá, předmětu plnění, doby plnění a prohlášení osoby povinné o svolení k vykonatelnosti zápisu.

11. Je výrazem ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, že svolení k přímé vykonatelnosti obsažené v notářském zápise se svolením k vykonatelnosti má jen formální (procesní) charakter. Nemá hmotněprávní povahu a nejsou s ním spojeny ani následky předpokládané hmotným právem – notář zápis sepíše pouze na základě dohody účastníků (případně uznání dluhu účastníkem), aniž by byl oprávněn zkoumat její podklad v hmotném právu, a na základě prohlášení povinné osoby, jímž svoluje k jeho vykonatelnosti. Nařídí-li soud podle notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti exekuci, ačkoliv oprávněný nemá na vymáhané plnění podle hmotného práva nárok, je to důvodem k zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Je tedy nutné odlišovat úplnost notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti z hlediska toho, zda obsahuje zákonné náležitosti, aby podle něj bylo možné vést exekuci, od skutečnosti, zda má oprávněný skutečně nárok na plnění podle hmotného práva [srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 8. 2009, sp. zn. 20 Cdo 3555/2007, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. 21 Cdo 3266/2013 (uveřejněné pod číslem 62/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2015, sp. zn. 26 Cdo 554/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 20 Cdo 1503/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 90/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. 20 Cdo 31/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 6. 2018, sp. zn. 20 Cdo 4664/2017, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 3. 2020, sp. zn. 20 Cdo 2866/2019].

12. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 90/2017, uzavřel, že vzhledem k

procesněprávní podstatě svolení k vykonatelnosti je třeba při posuzování potenciální kolize zájmů mezi účastníkem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti a jeho zástupcem vycházet z ustanovení § 32 odst. 2 o. s. ř., nikoli z norem hmotného práva. Jde totiž o jedinou obecnou normu procesního práva řešící tento střet, která se musí uplatnit i tehdy, když k procesněprávnímu jednání, jehož podstata a následky jsou upraveny v procesním právu (včetně notářského řádu nebo exekučního řádu), dochází před zahájením řízení (ať už nalézacího nebo vykonávacího). Je-li následně v řízení o návrhu povinného na zastavení exekuce střet zájmů ve smyslu § 32 odst. 2 o. s. ř. při sepisu notářského zápisu soudem zjištěn, musí být exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. zastavena.

13. V projednávané věci je exekučním titulem notářský zápis o uznání dluhu a o dohodě o jeho splnění s doložkou přímé vykonatelnosti, sepsaný dne 25. 9. 2017 notářem JUDr. J.K., Nz 699/2017, N 737/2017, jehož účastnicemi byly oprávněná (jako věřitelka a osoba oprávněná) a povinná (jako dlužnice a osoba povinná), za níž jednal její jednatel L. V. Odvolací soud uzavřel, že při sepisu notářského zápisu byly zájmy V. v rozporu se zájmy povinné, neboť V. a oprávněná byli osobami blízkými. Nesprávně ovšem aplikoval ustanovení § 32 odst. 2 o. s. ř., které se týká procesního zastoupení účastníka. V. totiž nevystupoval jako procesní zástupce povinné ve smyslu § 22 a násl. o. s. ř., ale jako osoba procesně jednající za povinnou (právníckou osobu) podle § 21 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Případný střet zájmů mezi právníckou osobou a tím, kdo za ni jedná podle § 21 odst. 1 o. s. ř., je řešen v ustanovení § 21 odst. 4 o. s. ř., podle něhož za právníckou osobu nemůže jednat ten, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy právnícké osoby.

14. Vzhledem k procesní povaze svolení k vykonatelnosti notářského zápisu a k totožnému účelu a znění ustanovení § 32 odst. 2 a § 21 odst. 4 o. s. ř. lze obdobně aplikovat závěry uvedené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 90/2017, i na vztah účastníka, jímž je právnícká osoba, a osoby za něj procesně jednající, tedy že pro posouzení existence možné kolize mezi zájmem účastníka a zájmem osoby za něj procesně jednající je třeba aplikovat ustanovení § 21 odst. 4 o. s. ř., nikoli normy hmotného práva.

15. Existuje-li ve smyslu § 21 odst. 4 o. s. ř. v konkrétní věci střet zájmů mezi účastníkem a osobou za něj jednající (přičemž rozpor zájmů musí existovat), jsou procesní úkony (jímž je též svolení účastníka, aby byla podle notářského zápisu vedena exekuce a aby byl notářský zápis exekučním titulem, jestliže svou povinnost řádně a včas nesplní), které jednající osoba za právníckou osobu činila, od počátku neúčinné a soud k nim nesmí přihlížet (srov. DRÁPAL, Ljubomír. Občanský soudní řád: komentář. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9, s. 121, obdobně též odůvodnění usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2017, sp. zn. 20 Cdo 90/2017).

16. Jestliže odvolací soud dovodil, že při podpisu notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti byly zájmy povinné a jejího jednatele rozporné s ohledem na blízký vztah jednatele a oprávněné, jednání jednatele za povinnou (svolení k vykonatelnosti notářského zápisu) proto bylo neúčinné a exekuci je třeba zastavit, je jeho závěr správný, byť aplikoval nesprávnou právní normu. Oprávněná přitom nerozporovala samotný závěr soudu, že střet zájmů mezi povinnou a jejím jednatelem existoval. S ohledem na neúčinnost prohlášení povinné osoby o svolení k vykonatelnosti notářského zápisu, a tedy absenci jedné z obligatorních náležitostí vyžadovaných zákonem k tomu, aby na základě notářského zápisu mohla být vedena exekuce, je zcela nadbytečné zabývat se otázkou hmotněprávní existence vymáhané pohledávky.

17. Protože rozhodnutí odvolacího soudu je ve výsledku správné, Nejvyšší soud dovolání v souladu s § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)